

کتاب «راه و رسم روشنگری؛ ملاحظات اخلاقی و تربیتی در جهاد تبیین» شامل درس‌گفتارهای حجت‌الاسلام محمد جواد نفاذت یزدی مؤسس و مدیر مدارس علمیه حضرت مهدی(عج) از سوی به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی) منتشر شد.به گزارش جام‌جم، این اثر سعی دارد به سؤالاتی از جمله جهاد تبیین چیست؟ چه راه و روشی دارد؟ جهادگران عرصه تبیین چه وظایفی را به‌عهده

جهاد تبیین در

«راه و رسم روشنگری»

آرش شفاعی، نگاره: فریدک، و هنر

گروه‌خوردگی شعر فارسی با

مضمون‌های مذهبی و دینی،

تاریخچه‌ای به اندازه تاریخ

شعر فارسی دارد. از نخستین

نمونه‌های شعر موجود از

قرن چهارم، شعرهایی است

که با موضوعات آن درباره

بزرگان دین و موضوعات

مذهبی همراه است. شاید

پیشتر از شعرهای کسایی مروزی (متولد ۳۴۱ در مرو و

متوفی حدود سال ۳۹۰ هجری قمری) نیز شعرهایی در

این مضمون سروده شده‌باشد؛ ولی دست چپالوگر

تاریخ ما را از آنها محروم کرده‌است و ما باید نخستین

طیعه‌های شعر شیعی فارسی را از همین دوران بدانیم.

👍👍👍

در قرن پنجم و ششم شعر شیعی اوج بیشتری می‌گیرد و سروده‌های شاعران بزرگی همچون فردوسی، ناصرخسرو قبادیانی و سنایی غزنوی، نمونه‌هایی ارجمند و ماندگار از شعرهایی با مضمون دینی و شیعی را در تاریخ ماندگار می‌کند. در تمام دوره‌های مختلف تاریخی، برگ‌های این دفتر قطورت می‌شود و به ویژه با تشکیل دولت صفویه که مذهب تشیع را در سراسر ایران رسمی اعلام می‌کند، شاعران بیشتری درباره آنمه‌اظهار و حوادث تاریخی تشیع به خصوص حادثه کربلا شعرهایی ماندگار سرودند که مشهورترین نمونه‌ای که ازاین دوران در ذهن همه ماست، ترکیب‌بند سوزناک و هنرمندانه‌ای است که محتشم کاشانی (متولد سال ۹۰۵ و درگذشته به سال ۹۹۶ قمری) سرود و به شعر رسمی مراسم سوگواری امام‌حسین(ع) تبدیل شد.

اما واقعیت این است که با بررسی این تاریخ طولانی هزارساله برای شعر فارسی، به‌این نتیجه می‌رسیم که تعداد شعرهایزاد است اما مضمون‌ها متنوع نیست و در موارد زیادی درباره بسیاری از رویدادهای تاریخی اسلام یا شخصیت‌های مؤثر به جز آنمه و معصومان (ع) شعر چندانی سروده نشده‌است. با وقوع انقلاب اسلامی، جان تازه‌ای به ادبیات دینی و آیینی دمیده شد و شاعران بسیاری به این حوزه ورود پیدا کردند. بخشی از این ورود، نتیجه دلبستگی ایمانی و اعتقادی شاعران به تشیع و انقلابی بود که از دل آموزه‌های شیعی برآمده بود و بخش دیگری از آن، نتیجه استقبال مخاطب و توجه رسانه‌های رسمی و غیررسمی به شعر چه در قالب‌های رسمی و معمول و چه به صورت توجه و مداحی بود. این

دارند؟ در برابر هجمه بی‌امان و تهاجم فرهنگی گسترده دشمن چه باید کرد؟ چه کاری را باید به صورت آتش به اختیار انجام دهیم تا به وظیفه خود در عصر آخرالزمان عمل کرده باشیم؟ و ... پاسخ دهد. این کتاب که برگرفته از درس گفتارهای حجت‌الاسلام محمد جواد نفاذت یزدی است، در فصل نخست از معنا و جایگاه جهاد تبیین، فرمان عمومی جهاد تبیین مقام معظم رهبری به‌عنوان ولی و

پرچمدار انقلاب اسلامی، توصیه‌های ایشان به جامعه نخبگانی کشور، مجموعه‌های فرهنگی، ادبی و هنری سخن به میان آمده، سپس در قالب سه فصل زمینه‌های تبیین، گام‌های تبیین، اخلاق تبیین مجموعه‌ای از ملاحظات اخلاقی و تربیتی در جهاد تبیین به رشته تحریر درآمده است و در فصل پایانی نمونه‌هایی از تبیین در سیره اولیای خدا مورد گفت‌وگو قرار گرفته است.

نگاهی به موضوع و مضمون هایی که بعد از انقلاب اسلامی در شعر مذهبی رایج شدند

ای ساقی حرم که عطش تشنه تو بود

محمد، اهل بیتش را به همراه خودش آورد

که رود رو ببیند اهل نجران، اهل ایمان را

کسانی را به همراه خودش آورد پیغمبر

که بر هم می‌زندیک دگرشان رویای شیطان را

📖 **پیام آور عاشورا**

در تاریخ شعر فارسی، توجه شاعران اغلب معطوف به بیان غفلت(انه)ع و معصومان بوده‌است. این مسأله باعث شده ما در طول تاریخ شعر فارسی، اشعار چندانی برای شخصیت‌های بزرگی که معصوم نبوده‌اند اما جایگاه والا و بی‌مانندی دارند، نداشته باشیم. مهم‌ترین چهره‌ای که از این نظر، شعر فارسی به او مدیون است، حضرت زینب(س) است. شاید مهم‌ترین و ماندگارترین شعرى که برای ایشان در دوران قبل از پیروزی انقلاب سروده شده، بخش‌هایی از مثنوی گنجینه‌الاسرار سروده عمان سامانی شاعر قرن سیزدهم است. توصیفات او از حضرت در توصیف وداع امام حسین(ع) با حضرت زینب(س)، شورانگیز و بسیار خواندنی است و شاعر چنان عنان قلم را در توصیف این صحنه از دست داده‌است که می‌گوید: «فاش گویم زینب‌اللهی شد!» عمان سامانی که مشربی عرفانی دارد، دل حادثه کربلا و از جمله این صحنه را با نگاهی عرفانی تحلیل کرده‌است:

جان خواهر در غم زاری مکن

با صدایم عزاداری مکن

معجز از سر برده از رخ و آموکن

آفتاب و ماه را رسوا مکن

تکته مهمی که باید به آن اشاره کرد این است که در خوانش تاریخی رایج از حادثه کربلا، حضرت زینب(س) «ام‌المصائب» دیده می‌شده‌است به همین دلیل هر وقت هم یادی از ایشان شده، مثلاً در همان ترکیب‌بند مشهور محتشم، بیان دردها و مصیبت‌های جانسوزی است که بر جان گرامی آن حضرت وارد شده‌است. بعد از انقلاب، این خوانش عوض شد. شاعران بعد از انقلاب، ضمن این‌که به صبوری و تحمل آن حضرت در توفان پالاها اشاره کرده‌اند، ایشان را دیگر نه ام‌المصائب بلکه «پیام آور کربلا» دیده‌اند و همین خوانش و

نگاه تازه است که شعر زینبی بعد از انقلاب را ویژه کرده‌است. مشهورترین و شاید متقدم‌ترین شاعر در ترویج این نگاه، قادر طهماسبی (فرید) است با شعر معروفش:
سرنی در نینوای مندا اگر زینب نبود
کربلادر کربلای مندا اگر زینب نبود

این شعر به خوبی تفاوت نگاه به آن حضرت و رسالتش را نزد شاعران بعد از انقلاب روشن کرد و استقبال جامعه هم‌نشان داد مردم با نگاه و خوانش فرید از زندگی حضرت زینب(س) همداستان هستند. بعد از او نیز شاهد سروده شدن چند شعر خوب و ماندگار بوده‌ایم که بر وجه حماسی شخصیت آن حضرت تکیه کرده‌است.

شعر فاطمه سالاروند از حضرت زینب(س) را بخوانیم:

شنیده‌بود شهادت طنین گامت را

چه خوب داد خدا یا سخا سرود شده، بخش‌هایی

از مثنوی گنجینه‌الاسرار سروده عمان سامانی شاعر قرن

سیزدهم است. توصیفات او از حضرت در توصیف وداع امام

حسین(ع) با حضرت زینب(س)، شورانگیز و بسیار خواندنی

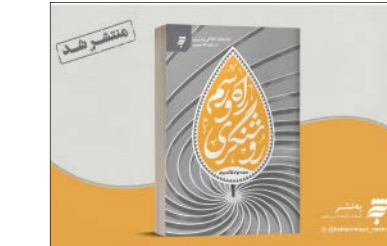
است و شاعر چنان عنان قلم را در توصیف این صحنه از

صدای خون تو را منتشر کند در خاک

به آب‌های جهان بسپرد پیامت را

📖 **عجب تشرف سزی!**

همچنان که گفتیم، در شعر متقدمان ما توجه به بسیاری از چهره‌های تاریخ‌ساز و مهم صدر اسلام، مورد توجه قرار نگرفته بود. وقتی تعداد اندکی شعر درباره حضرت زینب(س) داریم که آنها هم بخش‌هایی از شعرهای بلندی درباره حادثه عاشورا است که در آنها به حضرت اشاره شده، مشخص است درباره چهره‌های زیاد دیگری که جزو اصحاب یا خانواده معصومان محسوب می‌شوند، شعرهای زیادی نداریم. یکی از غفلت‌هایی که چند سال است به مدد تلاش شاعران آیینی در حال رفع شدن است، توجه به مصائب و عظمت حضرت ام‌البینین است. واقعیت این است که مادر تاریخ شعر فارسی، شعرى برای این بانوی با عظمت نداشته‌ایم ولی در طول چند سال اخیر آن قدر شعر خوب برای ایشان سروده

باعث می‌شد با موجی از سروده‌ها در موضوعاتی که قبلاً کسی به آنها توجه نکرده بود، از جمله شعرهایی برای اصحاب و یاران امام در کربلا رویه‌رو شویم. از جمله شخصیت‌هایی که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفت و سروده‌های خوب و ارزشمندی برای او سروده شد، جناب حرین یزید ریاحی است. شعر مرتضی امیری اسفندقه درباره حر از شعرهای ماندگار در این مضمون است:

حسین آمد و آزاد را یزیدت کرد

خلاص از قفسی وعده و وعیدت کرد

سیاه بود و سیاهی هر آنچه می‌دیدى

تورا سپرد به آیین، روسیدیت کرد

چه گفت با تو در آن لحظه‌ها تشنه حسین؟

کدام زمزمه سیراب از امیدت کرد؟

📖 **تمام خاک را گشتم**

همچنان که گفتیم یکی از ویژگی‌های شعر شاعران انقلاب با شاعران متقدم، تفاوت نگاه آنان در خصوص برخی موضوعات و مضمون‌های مذهبی است. این تغییر نگاه، نتیجه تغییر گفتمان غالب در حوزه دین است که شخصیت‌هایی مانند دکتر شریعتی و استاد مطهری در تدوین و تثبیت آن نقش مهمی داشتند. همچنان‌که شاعران امروز، کربلا و مصائب زینب کبری را دیگر در بند و حبس و تشنگی خلاصه نمی‌بینند و آن را رسالتی برای پیشبرد امر حق می‌بینند، انتظار موعود نیز در شعر آنان رنگ دیگری یافته‌است. ما در دوران صفویه و قاجاریه، شاهد سرودن قصایدی برای امام زمان(عج) بوده‌ایم ولی این شعرها، در توصیف و مدح محدود می‌ماندند و به فلسفه انتظار کاری نداشتند. در شعر انقلاب شاهد موجی از شعرهایی هستیم

که با این موضوع سروده شده و شاید یکی از بهترین‌های این گونه شعرها، غزل معروف یوسفعلی میرشاکاک است با مطلع:

تمام خاک را گشتم به دنبال صدای تو

بین باقی‌ان روی لحظه‌هایم جای پای تو

موج شعرهای با موضوع انتظار در طول این سال‌ها در قالب‌های مختلف همچنان سروده می‌شود و مورد اقبال مخاطبان است. از جمله می‌شود به این شعر سعید بیابانکی

اشاره کرد با همین موضوع:

عمری است که شب‌تابه سحر کوچه‌نشینم

تا چند در این کوچه بن بست بخوانم

یا چشم بچرخانم و دیوار ببینم

کی می‌رسی از ره که به تکرار قدمت

دراه تو صد طاقچه آیین،ه بجینم...

قاب

یک خانه شاعرانه

این خانه زیبا که در عکس مشاهده

می‌کنید، در خیابان پای‌قلعه اصفهان

واقع شده و در فهرست آثار ملی ثبت

شده است. این خانه متعلق به یکی از

مشهورترین ادیبان و شاعران معاصر

یعنی زنده‌یاد استاد جلال‌الدین

همایى است.

همایی که از مسلط‌ترین استادان به

ادبیات کلاسیک ایران بود، مجتهدی

صاحب اجازه بود که تألیفات مهمی

از جمله تاریخ ادبیات ایران دارد.

تصحیح التفهیم ابوریحان بیرونی و

نصیحه‌الملوک از امام محمد غزالی نیز

به دست او انجام شده است. امروز

سالروز درگذشت این چهره برجسته

ادبیات معاصر است.

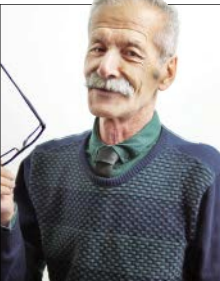
یاد

فیروزمند خلخانی درگذشت

محمدکاظم فیروزمند خلخانی، نویسنده و مترجم برجسته کتاب‌های تاریخ سیاسی ایران در ۷۷ سالگی از دنیا رفت.

وی متولد سال ۱۳۲۵، دانش‌آموخته ادبیات فارسی از دانشگاه فردوسی مشهد بود و در سال ۱۳۵۶ پس از خودآموزی زبان انگلیسی، اولین ترجمه خود را به نام «دوزخ» مجموعه

داستان‌هایی از بورخس آغاز کرد. او برای نشریات سینمایی و ادبی، مانند رودکی، فردوسی و... ترجمه کرد. مهم‌ترین ترجمه‌های او عبارتند از «شاخه زین» ایزوهشی در جادو و دین اثر جیمز جورج فریزر، «ایران بین دو انقلاب از مشروطه تا انقلاب اسلامی» نوشته برنارد آبراهامیان، «بنیادهای اندیشه سیاسی مدرن» اثر کوئنتین اسکینر، «بریتانیا و انقلاب مشروطه ایران» اثر منصور بنکداریان و اثر مشهور پاتریشیا کرون «پیامبران بومی ایران در سده‌های آغازین اسلام: شورش‌های دهقانی و دین زرتشتی محلی». کتاب بریتانیا و انقلاب مشروطه ایران، اثر شایسته تقدیر سی‌ودومین دوره جایزه کتاب سال شناخته شد و نیز کتاب گزیده مقالات اساسی کایه دو سینما نوشته جیم هیلی یر در چهارمین جشنواره کتاب سال تبریز به‌عنوان کتاب سال بخش ترجمه معرفی شد. / ایستا

تازه‌های نشر

بازنشر بیست‌وششم

از کتاب «سقای آب وادب»

«سقای آب و ادب» اثری است متفاوت از سیدمهدی شجاعی؛ رمان و روایتی از زندگی حضرت عباس(ع)، که بعد از سال‌ها، اندک‌اندک جامه خلق پوشیده و در ظرف کتاب تقدیم مخاطبان شده است و هم‌اکنون چاپ بیست‌وششم آن توسط نشر نیستان

منتشر و به بازار کتاب عرضه شده است. رمان به یقین متفاوت است با آثاری از همین قلم، هم از حیث فرم و هم از حیث نوع نگاه محتوایی. اثر شامل ۱۰ فصل است؛ عباس علی، عباس ام‌الزینین، عباس سقینه، عباس مواسات، عباس زینب، عباس ادب، عباس حسین، عباس فرشتگان و عباس فاطمه. در هر فصل رفت و برگشت روایی متعدد و متنوعی دیده می‌شود اما آنچه این کتاب را از حیث محتوا با دیگر آثار شجاعی متمایز می‌کند، بیشتر در فصل عباس فرشتگان به چشم می‌آید. در سایر فصول نویسنده دقیق و کامل براساس مستندات تاریخی، به روایت زندگی حضرت عباس(ع) می‌پردازد اما در فصل نهم، شیوه‌ای جدید را پیش می‌گیرد، روایتی متفاوت، مفاهیمی جدید و نگاهی نو به شخصیت حضرت عباس بن علی(ع). / جام‌جم